

Azərbaycanın Xalq yazıçısı, professor Əzizə Cəfərzadə, ilk dəfə olaraq 1974-cü ildə Cənubi Azərbaycanın aşiq və şair qadınları haqqında da məlumat verən, Azərbaycan qadınlığının bir növ poetik salnaməsi adlandırılan, daha çox ah-feryad səsləri ucalan "Azərbaycanın aşiq və şair qadınları" adlı antologiyayı "Gənclik" nəşriyyatında çap etdirmişdi.

“Mələk xislətli, tuti dilli, ər ürəkli Mərziyyə!”

Keşməkeşli həyatını, böyük vətənpərvərlik hisslərini şeirin diliylə əbədləşdirmiş, qısa, lakin çoxmənalı ömrünün şeirə dönmüş qəlpələrini bizə yadigar qoyub getmiş fədai şair Mərziyyə Əhmədi Üskülü Dalğanın həyatı və fəaliyyəti haqqına qısa məlumatın və "Mən Günəşi sevirəm", "Dalğa", "Mən və Dəməvənd" əsərlərinin də yer aldığı "Azərbaycanın aşiq və şair qadınları antologiyası" 2005-ci ildə yenidən Ə.Cəfərzadənin tərtibində "Avrasiya Press" nəşriyyatında çap edilib.

hekayələr yazdın, yaşadılarının inqilabi mübarizə yolu haqqında böyük bir xatirat yazıb İranda fədalı gənclərinin mübarizə yolunu işıqlandırdın. Bütün bunlar yaşının ölçüsünə sığmır, mənim balam!”

Professor Əzizə Cəfərzadə Mərziyyə Üskülünün "savak"çılarla gərgin mübarizədə neçə-neçə şah nökerini öldürdükdən sonra amansızcasına güllələnməsinə ağı deyirdi: "Sən hələ nələr yazardın, nələr yarada bilərdin, lakin qoymadılar. Güllələdilər səni... Bu, adi atışmada atılan güllə deyildi.

Xalq yazıçısı Ə.Cəfərzadənin alovlu şair, istedadlı nasir, publisist, fədakar müəllim, yalnız Cənubi Azərbaycanda deyil, İranda, bir çox Şərqi ölkələrində milli qurtuluş hərəkatının iradəli yolçusu, xalqımızın əfsanəvi igid qızı kimi tanınan Mərziyyə Əhmədi Üskülüyə məhəbbəti daha çox idi. O, cənublu xanım şairə doğma ana məhəbbəti bəsləyirdi. Onu "qızı", "gəlinim", "balam" adlandırırdı.

Mərziyyə Əhmədi Üskülünü Azərbaycanın bu tayında tanıdan ikinci yazı olan "Səni kim unudar, Mərziyyə!" adlı məqaləsində Ə.Cəfərzadə yazırdı: "Şəklinə baxıram sadə bir qız, necib bir insan, ziyalı bir müəllim canlanır gözlərimdə. Səndə nə böyük istedad, nə böyük təpər varmış. Az ömründə gördüyün işlər hesablasa, kitaba sığmaz, Mərziyyə xanım! Amma mən sənə xanım da deyə bilmirəm, ana öz balasına xanım deyərmi? Sən mənim xalqımın istedadlı, gənc qəlbini el uğrunda şam kimi şölələndirən balasısan! Silaha sarıldın, atəş açdın o zərif əllərlə, nifrət yağdırdın - gül yarpağı dodaqlarınla, zəmanənin zöhhaklarına qarşı üsyana çağırdın - qızlıq səsinlə!"

Mərziyyəcan! Sən dünyada 29 il yaşadın. Bu 29 ildə nələr etdin, nələr etmədin, gizli dərnəklərdə dünyanın ən mütərəqqi inqilabi nəzəriyyələrini öyrəndin və öyrətdin, şeirlər yazdın,

Səhər saat 10-da "Sübhün nazəndə çağında" amma elə o gün sənə dəyən güllələr səni İranda xalqının mübarizə tarixinə yazdı, qanla yazdı, silinməz əbədi xətlə yazdı. Cəngavərlik səhifəsində sən Janna d'Arkın daha şöhrətli, mələk xislətli, tuti dilli, ər ürəkli igidim!"

Əzizə xanım 1987-ci ildə qələmə aldığı "Yora bilməz yollar sizi..." (Cənubi Azərbaycanda yaşayan qadın şairlərin yaradıcılığı haqqında) adlı məqaləsində də M.Ə.Üskülüyə, onun yaradıcılığına səmimi münasibətini bildirmişdi.

Güney Azərbaycan vətənpərvəri, adını tarixə qızıl qanı ilə həkk edən M.Ə.Üskülünün taleyindən "Mərziyyə" poemasında yanıqlı bir dillə, poetik ehtirasla söhbət açan Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin də, "Hər kəs Günəşi sevsə" poemasında "Bu sədlərin, sərhədlərin üzərindən qanıma qaynadan qardaş duyğusu nə nağıldı, nə fərziyyə!" söyləyən Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlının da, Xalq yazıçısı Əzizə Cəfərzadənin feryad dolu "Səni kim unudar, Mərziyyə!" məqaləsinin çapını təşkil edən, onun surətini çoxaltdırıb geniş oxucu kütləsi arasında yayan professor Abbas Zamanovun da xalqımızın igid qızı Mərziyyə Əhmədi Üskülüyə məhəbbəti sonsuz idi.

Lətifə MİRZƏYEVƏ,
Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat
Institutunun böyük elmi işçisi